ISSN -2583-147X(P), Vol.- 8, Issue No. VII, October 2022
Bastabatara Pariprakash Prachee
Peer Reviewed and Referred Research Journal

ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସରେ ଦାଦନ ଚିତ୍ର

ବିଭୂତି ଭୂଷଣ ପଧାନ

ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ଅନୁଶୀଳନ କଲେ ଦେଖାଯାଏ ଯେ, ସାଂପ୍ରତିକ ସମୟର ସାମାଜିକ ବାସ୍ତବତା ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରତିଫଳିତ । ଉପନ୍ୟାସ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଏହି କାଳଖଣ୍ଡରେ ଅନେକ ନୂଆ ନୂଆ ଲେଖକଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ ଘଟି ନିଜର ସୃଷ୍ଟିବଳୟ ମଧ୍ୟରେ ମାନବ ଜୀବନର ନାନାବିଧ ସମସ୍ୟାକୁ ରୂପାୟିତ କରିଛନ୍ତି । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦଙ୍ଗା, ଦାଦନ, ବିସ୍ଥାପନ, ଜଗତୀକରଣ, ଗଣ ଆନ୍ଦୋଳନ, ଦଳିତ ଚେତନା, ବାମାବାଦୀ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟାବରଣ ଭିତ୍ତିକ ଭାବଶିଳ୍ପ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣରେ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୋଇ ଓଡ଼ିଆ କଥାଜଗତକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିଛି । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ଦାଦନ ସମସ୍ୟା ଏକ ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟ ରୂପେ ପ୍ରତୀୟମାନ । ଯେଉଁଥିରେ ନିରୀହ ମଣିଷର ଦୁଃଖ-କଷ୍ଟ, ଦାରୁଣ ଦୁର୍ବିପାକ, ଓ ଅଭାବ-ଅସୁବିଧାର କରୁଣ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତିଫଳିତ । ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନତାର ଦଶନ୍ଧି ଦଶନ୍ଧି ପରେ ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ପେଟପାଇଁ ଡହଳବିକଳ, ତେଣୁ ସେ ହୁଏ ଦେଶାନ୍ତରୀ । ଦେଶରୁ ଗୋରା ସରକାରଙ୍କ ଅନ୍ୟାୟ, ଅତ୍ୟାଚାର ଅପସରି ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଦେଶୀୟ ସାହୁକାର, ମାଲିକ, ଦଲାଲ ଓ ଧନୀକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଶୋଷକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସରଳ ମଣିଷଙ୍କ ଜୀବନ ଅଧିକ ନିଷ୍ପେସିତ । ଏହି ଭାବ ଭୂମିକୁ ବହନ କରି ଗଢ଼ି ଉଠିଛି ଅନେକ କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ, ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ୨୦୦୦ ମସିହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ପ୍ରକାଶିତ ଉପନ୍ୟାସକୁ ଅଲୋଚନା ପରିସରଭୁକ୍ତ କରିଛି । ପ୍ରମୁଖ ଉପନ୍ୟାସ ଗୁଡ଼ିକହେଲା 'ଦାଦନ' (୨୦୧୬), 'ଦାଗ' (୨୦୧୩), 'ଜାଲ' (୨୦୧୪), 'ଦାଦନ ସୁନ୍ଦରୀ' (୨୦୧୪), 'ଦେଶାନ୍ତର' (୨୦୧୬), 'ଦାଦନ ରାଜ୍ୟ' (୨୦୧୬), 'ବସୁନ୍ଧରାର କୋହ' (୨୦୧୮), 'ମରୁଡ଼ି-୧୯୬୫' (୨୦୨୧) , 'ପ୍ରବାସୀ', ଇତ୍ୟାଦି ଅନ୍ୟତମ ।

ଗୋଟିଏ ମଣିଷ ବା ପରିବାର ଭିଟାମାଟି, ବନ୍ଧୁ, ପରିଜନ ସମସ୍ତ ସମ୍ପର୍କ ଛିନ୍ନ କରି ଦେଶାନ୍ତରୀ ହେବାର ବିଭିନ୍ନ କାରଣ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ, ସାହୁକାରଙ୍କ ଶୋଷଣ, ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରତାରଣା, ପ୍ରଶାସନର ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଅତ୍ୟାଚାର, ନେତା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଛଳନା ଅନ୍ୟତମ । ସାଧାରଣତଃ ଓଡ଼ିଶାର ଜନତାଙ୍କ ପାଇଁ ବନ୍ୟା, ବାତ୍ୟା, ମରୁଡ଼ି ଚିର ସହଚର । ତା'ର ପ୍ରଭାବରେ ଫସଲ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଏଠିକାର ପ୍ରଜା ଖାଇବାକୁ ମୁଠେ ପାଏ ନାହିଁ, ଅନ୍ୟପଟେ ସାହୁକାରର କରଜ ଅଣ୍ଟା ଭାଙ୍ଗି ଦିଏ । କଳେବଳେ କୌଶଳେ ସାହୁକାରର ବହୁଗୁଣିତ ପ୍ରାପ୍ୟ ଆଦାୟ ଓ କୂଟ ଚକ୍ରାନ୍ତରେ ସର୍ବସ୍ୱାନ୍ତ ହୋଇଯାଏ । ଫଳତଃ ମଣିଷ ଜନ୍ମମାଟି, ସମାଜ, ପରିବାର, ଗାଁ' ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯାଏ ଅନେକ ଦୂର । ଏହିସବୁର ନିଛକ ପ୍ରତିଛବି ଅନେକ ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ସଞ୍ଜୟ କୁମାର ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ଦାଦନ ସୁନ୍ଦରୀ' ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର । ମରୁଡ଼ି ଯୋଗୁଁ ଅନାହାରରେ ନାୟିକା ତୀରର ବାପା ରୋହିତ ପରାଭୁଏ ଗାଁ'ର ସବୁ ଜମିବାଡି ବିକ୍ରି କରି ସମଗ୍ର ପରିବାର ପ୍ରବାସୀ ଶ୍ରମିକ ସାଜିଛନ୍ତି । ଆନ୍ଧ୍ର ଇଟା ଭାଟିରେ ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ତାଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନତା କ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି । ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ମାଲିକମାନଙ୍କର ପଶୁଭଳି ବ୍ୟବହାର, କାମରେ ଟିକିଏ ହେଳା ହେବାରୁ ମାଲିକ ତାଙ୍କୁ ଅଧିକ ସାତବର୍ଷ ବନ୍ଧାରଖି, କୌଣସି ପର୍ବପର୍ବାଣୀରେ ଗାଁ'କୁ ଯିବାକୁ ନ ଛାଡ଼ିବା । ଦେହ ଖରାପ ହେଲେ ଟିକେ ବିଶ୍ରାମ ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ନ ଦେବା । କିଛି ଜାଗାରେ ମାଲିକ ମାଡମାରି ଶ୍ରମିକର ଗୋଡ଼ହାତ ଭାଙ୍ଗି ଦେଉଥିବା ଚିତ୍ର ଦେଖାଯାଇଛି । ଏତେ ସବୁ ଶାରୀରିକ ଓ ମାନସିକ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଭିତରେ ଦାଦନ ଶ୍ରମିକ ପରିବାର କାଳ କାଟିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ପରାଧୀନତାକୁ ଔପନ୍ୟାସିକ ଦର୍ଶାଇବାକୁ ଯାଇ କହିଛନ୍ତି- 'ଦିନରାତି କାମ କରି କରି ପଥର ପାଲଟି ଯାଇଥିବା ତାଙ୍କ ଛାତି, ମୁହଁ, ଆଖି, ପିଠି ଓ ବାଳ ସବୁ ଯୁଗ ଯୁଗରୁ ବ୍ୟାକୁଳ ଥିଲେ ପାଇବାକୁ ମଣିଷପଣର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ । ତାଙ୍କ ଆତ୍ମା, ଓଠ, ଆନନ୍ଦ, ଆଳସ୍ୟପଣ ସବୁ କାନ୍ଦୁଥିଲେ ମୁଠାଏ ଫଗୁ ରଙ୍ଗର ଧୂସର ଆଲୁଅ ପାଇଁ, ଜଠର ସାରା ଭରି ରହିଥିଲା ଅୟୁତ ଯୁଗର ଭୋକ ।' (ଦାଦନ ସୁନ୍ଦରୀ,ପୃ-୧୩) ରାସବିହାରୀ ବେହେରାଙ୍କ 'ବସୁନ୍ଧରାର କୋହ'ରେ ମଧ୍ୟ ମାଟିଆ ଗାଁର ଅଧିକାଂଶ ପରିବାର ମରୁଡ଼ି ଯୋଗୁଁ ଦଲାଲର ଚକ୍ରାନ୍ତରେ ରାୟପୁର ଯାଇଛନ୍ତି ଓ ସେଠାରେ ବିଭିନ୍ନ

ଦୁର୍ଦ୍ଦିନରେ ଜୀବନ ଧାରଣ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣିବାକୁ ଯାଇ ଔପନ୍ୟାସିକ କହିଛନ୍ତି- "ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଉତ୍କଟତା କେତେ ତୀବ୍ର ତାହା ସହଜରେ ମଣିଷ ବୁଝିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ସେମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଯେ ଦେଖୁଛି ତାର ହୃଦୟ ବିଦାରିହୋଇ ଯାଉଛି । ଅଭାବୀ ସଂସାରର କରୁଣ କାହାଣୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଞ୍ଚଳରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଛି'' (ବସୁନ୍ଧରାର କୋହ, ପୃ-୧୧୦) ଆଦିତେଶ୍ୱର ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ଦେଶାନ୍ତର' ଉପନ୍ୟାସରେ ନାୟକ ବାରଣର ଘରେ ମରୁଡ଼ି ଯୋଗୁଁ ଖାଇବାକୁ ଖୁଦ କଣିକାଟିଏ ବି ନାହିଁ । ଶ୍ରାବଣ ମାସ ମାଟିଫଟା ଖରାରେ ଧାନଗଛ ଜଳି ଯାଉଥିବାର ଦୃଶ୍ୟ । 'ମରୁଡ଼ି-୧୯୬୫' ଉପନ୍ୟାସରେ ସାମୁଏଲ ଦାନୀ, ୧୯୬୫-୬୬ ମସିହାରେ ଅକାଳ ମରୁଡ଼ି ଯୋଗୁଁ କଳାହାଣ୍ଡି ଜିଲ୍ଲାର କିଛି ଅଞ୍ଚଳ ଜଳବିହୁନେ ଜଳି ଯାଉଥିବାର ଅଭାବନୀୟ ଦୃଶ୍ୟ ଅତି ଜୀବନ୍ତ ଭାବେ ତୋଳି ଧରିଛନ୍ତି । ବୋଡେନ ସିନାପାଲି ଅଞ୍ଚଳର ଅଧିକାଂଶ ପରିବାର ଗାଁ ଛାଡି ରାୟପୁର ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି । ଯଦିଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ରମାଦେବୀ ଓ ପାର୍ବତୀ ଗିରି ଦୁଇ ମହୀୟସୀ ମହିଳାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱ ଓ ସେବା ବଳରେ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଆୟତ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

ସରକାରଙ୍କ ଅସଂଖ୍ୟ ଯୋଜନା ତେଲିଆ ମୁଣ୍ଡରେ ତେଲ ନୀତିରେ ପଥଭ୍ରଷ୍ଟ ହେବା ବେଳେ ପ୍ରଶାସନର ଦୁର୍ନୀତି, ଲାଞ୍ଚଖୋର୍ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଅନେକ ସାଧାରଣ ଜନତାଙ୍କୁ ନିଜ ଅଧିକାରରୁ ବଞ୍ଚିତ କରିଛି । ବିଭିନ୍ନ ସରକାରୀ ଯୋଜନାର ବିଫଳ ହେତୁ ପ୍ରକୃତ ଯୋଗ୍ୟ ହିତାଧିକାରୀ ଅବହେଳିତ ହୋଇ ଦଲାଲ ରୂପକ ଜାଲରେ ଛନ୍ଦି ହୋଇଛନ୍ତି । ସାମୁଏଲ ଦାନୀଙ୍କ ' ମରୁଡ଼ି-୧୯୬୫' ରେ କଳାହାଣ୍ଡିର ମରୁଡ଼ି ପରିସ୍ଥିତି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ସରକାର ରିଲିଫ ପଠାଇ ଥିବାବେଳେ, ତହିଁର ବିଡିଓ ପଣ୍ଡାବାବୁ ବିଦେଶ ଯାଇଥିବା ଶ୍ରମିକ ପରିବାରଙ୍କ ନାମରେ ରିଲିଫ ଉଠାଇ ପରଦେଶୀଆ ବେପାରୀ ମାନଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କରିଛନ୍ତି । ଅବିକଳ ଭାବେ 'ଦେଶାନ୍ତର'ରେ ଗୋଟିଏ ହରିଜନ ପରିବାରଙ୍କ ଗରୀବି କଷଣ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୁଏ । ଯେଉଁମାନେ ପେଟର ଭୋକ ହାଡ଼େହାଡ଼େ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିଛନ୍ତି, ମୁଠାଏ ଦାନା ପାଇ ନାହାନ୍ତି ଖାଇବାକୁ । ଦୁଇଟଙ୍କିଆ ରାସନ କାର୍ଡ଼ ଖଣ୍ଡକ ପଚିଶ ଟଙ୍କାରେ ବନ୍ଧା ପଡ଼ିଛି, ନାୟକର ସ୍ତ୍ରୀ କିଶରୀ ଦୋକାନରେ ଖଣ୍ଡେ କଂସାବାସନ ବନ୍ଧାକରି ଆଣିଥିବା ଚାଉଳ ସରିଯାଇଛି । ଶ୍ରାବଣ ମାସରେ ଟାଣଖରା, ବର୍ଷାର ଦେଖା ନାହିଁ । ଲୋକମାନେ ରଖିଥିବା ବିହନଗୁଡ଼ିକ ବି ଖାଇଦେଲେ । ଏପରି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଦାଦନୀ (ବଇନା) ବା ବାହାବନ୍ଧା ହିଁ ତାଙ୍କର ଭରସା ପାଲଟିଛି । ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ କରିବା ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ଯାହାକିଛି ଯୋଜନା ଆସିଛି ସବୁ ବଡ଼ବଡ଼ ନେତାମନ୍ତ୍ରୀ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ବ୍ୟାଗ ଭର୍ତ୍ତିହୋଇଛି । ସମସ୍ତ ଯୋଜନାରେ ସେମାନେ ମେସିନ ଲଗାଇ କାମ କରିଛନ୍ତି । ଫଳରେ ଜଣେ ପରିଶ୍ରମୀ ମଣିଷକୁ ପଙ୍ଗୁ କରି ଦେଉଛି ମେସିନ, ଯଥା- "ସାତ ଆଠ ବଛର ଆଗୁ ଚାଷ ସିଜନରେ ବିନିକା କେନାଲଏରିଆ ଗଲେ ପହ୍ଲାରୁଆ ଧାନ କଟା କାମ ମିଳୁଥିଲା । ଏବେ ତ ପହ୍ଲାରୋପୁଛି, ଧାନ ବି କାଟୁଛି ସେଇ ମେସିନ । ସାରା ପୁର୍ଥୀଟା ଯେମିତି ମେସିନମୟ ହୋଇ ଯାଉଛି । ଶଳା କମିହାଁ ମଣିଷର କାମ ଛଡ଼େଇ ପେଟ ପାଟଣା ମାରି ଦେଉଛି ।" (ଦେଶାନ୍ତର, ସାମ୍ନା ପୂଜା ସଂଖ୍ୟା, ୨୦୧୬, ପୃ-୨୭୬)

ତେଣୁ ଦାଦନ ସୃଷ୍ଟି ହେବାରେ ଜଗତୀକରଣ ମଧ୍ୟ ଦାୟୀ ବୋଲି ଔପନ୍ୟାସିକ ବାରଣ ଚରିତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ବଳିଷ୍ଠ ସ୍ୱର ଉତ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି । ନାୟକ ବାରଣ ଏସବୁରେ ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇ ନିଜ ଗୁଜୁରାଣ ମେଣ୍ଟାଇବା ପାଇଁ ଦଲାଲ ଶରତ ଠାରୁ ବଇନା ଆଣିବା ପରେ କରମା ପରଦିନ ତା'ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଛୋଟ ଛୁଆ ଦୁଇଟାକୁ ଧରି ଘର ଛାଡ଼ିଛି । ଦାଦନ ଯାଉଥିବା ଅପରାଧରେ ପୋଲିସର ମାଡ଼ ଖାଇଛି । ତା'ର ସର୍ବାଙ୍ଗ ଶରୀରରେ ଅସହ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରଣା ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ମନକୁ ବୁଝେଇଛି ଏହା ତ ତାଙ୍କ ଜାତିର ଚିରାଚରିତ ଘଟଣା । ଗାଁ'ରେ ଯାହାର ଯେ କୌଣସି ଜିନିଷ ଚୋରି ହେଲେ, ପୋଲିସ ହରିଜନ ପଡ଼ାକୁ ଆସି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପଚାରେ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ନ ପାଇଲେ ବିନା ଦୋଷରେ ଦୁଇଚାରି ବାଡ଼ି ଲେଖାଏଁ ବାଡ଼େଇ ଦିଏ । ଏସବୁ ଭିତରେ ତାକୁ ଜୁଳୁଜୁଳିଆ ଦିଶୁଛି ସାହୁକାର ପାଖରେ ବନ୍ଧା ପଡ଼ିଥିବା ରାସନ କାର୍ଡ଼, ଭଙ୍ଗା ଚାଳଛପର ଘର, ଖୁଁଖୁଁ କାଶୁଥିବା ବୁଢ଼ାବାପ ଓ ଝିଅ ତରାର ବାହାଘର ଚିନ୍ତା । ଏ ସମସ୍ତ ଅବସ୍ଥାର ଆଂଶିକ ସୁଧାର ହିଁ ବଇନା ଟଙ୍କା ।

'ଦେଶାନ୍ତର'ରେ ଔପନ୍ୟାସିକ ଦାଦନ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ପଛରେ ଥିବା ଐତିହାସିକ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । ବାରଣର ବାପା ତା ନାତୁଣୀକୁ କହିଛି – ହରିଜନ ଜାତିର ଗୋଟିଏ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପରିଚୟ ଥିଲା, ସେମାନେ ବୁଣାକାର କାମରେ ପାରଙ୍ଗମ ଥିଲେ । ତେଣୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଜାତିର ନାଁ ଅନୁସାରେ 'ଡମ ଅଙ୍ଗଛି' ପ୍ରଚଳିତ । ସେମାନେ ପାହାଡ଼ କାଟି ଜମି ତିଆରି ଚାଷବାସ କରି ଖୁସିରେ ରହୁଥିଲେ, ଅଥଚ ରାଜା ଖଜଣା ପାଇବ ବୋଲି ଅନ୍ୟ ଜାତିର ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସେହି ଜମି ବାଣ୍ଟି ଦେଲା । ଫଳରେ ଖାଇବାକୁ ନପାଇ ସେମାନେ ବିଦେଶ ଚାଲିଗଲେ । ଏହିପରି ଯୁଗେ ଯୁଗେ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ରାଜା ମହାରାଜା ତଥା ଧନୀକ ଗୋଷ୍ଠୀର ପ୍ରତାପରେ ନିଜ ଜୀବନର ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦତାକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଇଛି । କାଳକ୍ରମେ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇଛି ଗୋଟିଏ ନିର୍ଜୀବ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ମଣିଷରେ । ଅନ୍ୟ ଏକ କାହାଣୀର ସଂଯୋଜନାରେ

ଦେଖାଯାଏ, କିଛି ଲୋକ ବିଭିନ୍ନ ଅପରାଧ କରି ଜେଲରେ ଥିଲେ, ଗୋରା ସରକାର ରାଜାଙ୍କୁ ଅନୁମତି ମାଗି ସେମାନଙ୍କୁ କୁଲି କାମ କରିବା ପାଇଁ ଆସାମ ଚା' ବାଗାନକୁ ନେଲା ତେଣୁ ଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ସେଇ ଦିନଠୁ ଦାଦନ ଯିବା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ବୋଲି ବୁଢାଦଦା କହିଛି, ଯଥା:- "ଯାହାର ମାଇପ ଥିଲା, ଛୁଆପିଲା ଥିଲା ସେଇ ମାଇପ, ଛୁଆପିଲା ଧରି ଦେଶାନ୍ତରୀ ହେଲା । ଏଇଠୁ ତ ଏଇ ମାଟିରେ ଦାଦନୀର ବୀଜ ପଡ଼ିଲା ।"

ମାଟି ମହୁଲ ଛାଡ଼ି ପେଟ ପାଇଁ ଆଉ ଠାଏ ମାଟିକୁ ଯିବା ବାଟ ଫିଟିଲା ।" (ଦେଶାନ୍ତର, ସାମ୍ନା ପୃଷ୍ଠାସଂଖ୍ୟା -୨୭୪)

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦାଦନ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ଦୁଃଖ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ଗୃହତ୍ୟାଗ କରିବା ଠିକ ପରେ । ଦଲାଲମାନେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ଅମାନୁଷିକ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ଦେଖାଯାଏ । 'ଦେଶାନ୍ତର'ରେ କିଶରୀର ପାଖ ଗାଁର ମଇଲମ ଝିଅ ବାହାଘର ପାଇଁ ନେଇଥିବା ବଇନା ଟଙ୍କା ଶୁଝି ପାରିନି ବୋଲି ଦଲାଲ ତାର ହାତକାଟି ଦେଇ ରାସ୍ତାରେ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇଛି । କେହି କେହି ଇଟା ଗଢ଼ି ବଇନା ଶୁଝି ନପାରିଲେ ସେଠ୍ ପରିବାରର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆଠଦଶ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବନ୍ଧକ ରଖେ । ସେହି ସମୟରେ କିଛି ଲୋକଙ୍କୁ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଅତିକ୍ରମ କରି ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରନ୍ତି ଅଥଚ ମାତୃଭୂମିର ମୁହଁ ଦେଖି ପାରନ୍ତିନି । ଔପନ୍ୟାସିକଙ୍କ ଭାଷାରେ:- "××× ଦାଦନ ଗଲମାନେ ଆପଣା ମାଟି ମହୁଲକୁ ଫେରିଲ ଯଦି ଫେରିଲ । କର୍ମର ଦେବତା ସେଇ କରମସାନୀ ହିଁ ଦାୟ ××× ସତରେ କ'ଣ ସେ ଦାଦନଗୁଡା' ଭିଟାମାଟିକୁ ଜୀବନ ଧରି ଫେରିବ" । (ଦେଶାନ୍ତର, ସାମ୍ନା ପୃଷ୍ଠାସଂଖ୍ୟା -୨୮୨)

ଏସବୁ ଭୟଙ୍କର ଅନୁଭୂତି ଦେଖି କିଶରୀ ଓ ବାରଣ ସେ ସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଆସିଛନ୍ତି । ଭାବିଛନ୍ତି ଘରଦ୍ୱାର ବିକ୍ରିକରି ଶୁଝି ଦେବେ ଦଲାଲର ସବୁ ବଇନା ଅଥଚ ଦଲାଲର ଲୋକମାନେ ତାଙ୍କୁ ପାଇବା ପରେ ବହୁତ ମାଡ଼ ମାରିଛନ୍ତି, ବାରଣର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଙ୍ଗରୁ ରକ୍ତସ୍ରାବ ହୋଇଛି । ସେ ଚେତା ହରେଇବା ପରେ ତାକୁ ରେଳ ଷ୍ଟେସନରେ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ ତା' ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଛୁଆଙ୍କୁ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ନେଇଛନ୍ତି । କିଛିଦିନ ପରେ ବଲାଙ୍ଗିର ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ବାରଣ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଛି ।

ଦାଦନ ଶ୍ରମିକର ସ୍ତ୍ରୀ କିମ୍ୱା ଝିଅ ଦଲାଲ ଦ୍ୱାରା ଅନେକ ଅତ୍ୟାଚାର ହେଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଉପନ୍ୟାସରେ ଦେଖାଯାଏ । କର୍ମସ୍ଥଳୀ, ଘରଦ୍ୱାର, ରାସ୍ତାଘାଟ ସବୁଥିରେ ତାଙ୍କ ଜୀବନ ଅସୁରକ୍ଷିତ । 'ଦେଶାନ୍ତର'ରେ ଇଟା ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ଯାଉଥିବା ବେଳେ ସମସ୍ତ ପଥୁରିଆ ପରିବାର ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ବିଶ୍ରାମ ନେଇଛନ୍ତି । ସେଇ ରାତିରେ କିଏ ଜଣେ କିଶରୀକୁ ଧର୍ଷଣ କରିବାକୁ ଆସି ଶାଢ଼ୀ ଖୋଲିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲାବେଳେ କିଶରୀର ଲାତ ଖାଇ ସେ ଛାଡ଼ି ଦେଇଛି । ଇଟା କାରଖାନାକୁ ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ଦଲାଲ ଶରତ କିଶରୀର ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା ବୁଝିବା ପାଇଁ ଆସିଛି, ତା ଜରି ତିଆରି କୁଡ଼ିଆ ଭିତରକୁ ପଶି କିଶରୀର ଅନେକ କାକୁତି, ବିନତି, ପ୍ରତିରୋଧ ସତ୍ତ୍ୱେ ତାକୁ ଧର୍ଷଣ କରିଛି ।

'ଦାଦନ ସୁନ୍ଦରୀ'ରେ ନାୟିକା ତୀର ଜୀବନରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଝଡ଼ଝଞ୍ଜା ବହି ଯାଇଛି । ନିଜ ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ମାଲିକ ସେଠ୍ ଦଲାଲ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଦେହର ଉତ୍ତାପ ମେଣ୍ଟାଇଛି । କେତେବେଳେ କେଉଁ ପୁରୁଷର ଗର୍ଭଧାରଣ କରିଛି, ସେ ନିଜେ ବି ଜାଣିପାରିନି ତଥାପି ଆଗ୍ରହରେ ସେମାନଙ୍କ ପିଲାଙ୍କୁ ଜନ୍ମଦେଇ, ତାଙ୍କୁ ପାଳିଛି ପୋଷିଛି । ଗୋଟିଏ ପଟେ ଜଣେ ଭୋକିଲା ପେଟର ମହନୀୟତା ଦେଖା ଯାଉଥିବା ବେଳେ ଅନ୍ୟପଟେ ଶୋଷକ ସମାଜର ବର୍ବରତା ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୁଏ ।

ସ୍ୱପ୍ନା ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ଦାଗ' ଉପନ୍ୟାସରେ ନାୟକ ଧ୍ରୁବଲେ ନିଜ ଗର୍ଭବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଛୁଆମାନଙ୍କୁ ଧରି ଇଟା ଗଢିବା ପାଇଁ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ଯାଇଛି । ତା ସ୍ତ୍ରୀ ଗର୍ଭବତୀ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଇଟା ଗଢ଼ିବା ଭଳି କଠିନ କାମରେ ନିୟୋଜିତ କରିଛି । ଯେଉଁଠି ମଣିଷ ସମାଜର ଦୟା, କ୍ଷମା, ସହାନୁଭୂତି ସବୁ ଉଭେଇ ଯାଇଛି । କଥାକାର ସୂଚାଇ ଦେବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ଯେ ଦାଦନ ଶ୍ରମିକ ପରିବାରରେ ନାରୀର ବାସ୍ତବସ୍ଥିତି । ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ କାମ ତଦାରଖ କରୁଥିବା ମୁନସୀର ଲୋଲୁପ ଦୃଷ୍ଟିର ଶିକାର ହୁଏ ଟେବା । ତା' ଶରୀରକୁ ଉପଭୋଗ କରନ୍ତି ସେଠ୍ ଓ ମୁନସୀ । ସବୁ ଦେଖି ମଧ୍ୟ ଧ୍ରୁବଲେ କିଛି ପ୍ରତିବାଦ କରିପାରେ ନାହିଁ । ସେ ଶୁଣିଛି ମାଲିକର କୌଣସି କଥାରେ ଅମଙ୍ଗ ହେଲେ ଆହୁରି ଅନେକ କଷ୍ଟ ସହିବାକୁ ପଡ଼େ, ତେଣୁ ନୀରବରେ ସବୁ ଅଦଉତି ଝାଡ଼ିଛି ଟେବା ଦେହରେ ଓ ଇଟାଭାଟିରେ ସ୍ତ୍ରୀ'କୁ ଛାଡି ଚାଲି ଆସିଛି ଘରକୁ । ସେଠ୍ ଦ୍ୱାରା ନାୟିକା ଟେବା ଅତ୍ୟାଚାରିତ ହୋଇ, ଅନ୍ତସତ୍ତ୍ୱା ହେବାରୁ କିଛିଦିନ ପରେ ସେ ତାକୁ ନଷ୍ଟଚରିତ୍ରା କହି ତଡ଼ି ଦେଇଛି । ଅସହାୟ ନାରୀକୁ ଉପଭୋଗ କଲାପରେ ଫିଙ୍ଗି ଦେଉଥିବା ସଭ୍ୟ ସମାଜର ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଚିତ୍ରଣ ମଧ୍ୟ ଏଠାରେ ଔପନ୍ୟାସିକା ସଫଳ କରିଛନ୍ତି । ଏହିପରି ଦାଦନ ଶ୍ରମିକର ସ୍ତ୍ରୀ ଟେବା ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଅନେକ ପ୍ରତାରଣାର ଶିକାର ହୋଇଛି । ସ୍ୱାମୀକୁ ମୁକୁଳାଇବା ପାଇଁ ଓକିଲ ପାଖକୁ ଧାଇଁଛି କିନ୍ତୁ କିଛି ସୁଫଳ ମିଳିନାହିଁ । ଏଥିରେ ନାୟିକା ଟେବା ଯନ୍ତ୍ରଣାକ୍ଲିଷ୍ଟ ଜୀବନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଢ଼ିଲଢ଼ି ପାଗଳି ହୋଇଯାଇଛି । ତାଡାକ ନା ଶୁଣିଛି ପ୍ରଶାସନ ନା ସଭ୍ୟସମାଜ । ମହାଜନର ଗର୍ବ ଅହଂକାର ସବୁ ନିଜେ ହିଁ ଭୋଗିଛି ଅଥଚ 'ଦେଶାନ୍ତର'ରେ କିଶୋରୀ

ଦେହରେ ଅନେକ ଝଡ଼ଝଞ୍ଜା ବହି ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ସେ ନିଜ ପରିବାରକୁ ସମ୍ଭାଳିଛି ଝିଅକୁ ଶିକ୍ଷିତ କରିବାକୁ ଆଶ୍ରମ ସ୍କୁଲ୍‌କୁ ଛାଡ଼ିଛି ଯଦିଓ ଉଭୟ ଦାଦନ ଶ୍ରମିକ ଜୀବନରେ ଅନେକ ସାମ୍ୟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ସାହୁକାର, ମହାଜନ, ଗୌନ୍ତିଆଙ୍କ ଶୋଷଣ ଯୋଗୁଁ ଅନେକ ଗରିବ ପରିବାର ଗାଁ ଛାଡି ଦାଦନ ଶ୍ରମିକ ସାଜୁଥିବାର ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୁଏ ।

ଖାଦ୍ୟପେୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଦାଦନ ଶ୍ରମିକ ହୀନମନ୍ୟତାର ଶିକାର ହେଉଥିବା ଅନେକତ୍ର ପରିଲକ୍ଷିତ । ବାରଣ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଥରିଆମାନେ ଦାଦନ ଯାଉଥିବା ସମୟରେ ଦଲାଲ କାଦୁଅ ପାଣିମିଶା ଚୂଡ଼ା ଖାଇବାକୁ ଦେଇଛି । ଯଥା- "ସେଇ ନାଳର କାଦୁଅ ମିଶା ପାଣିକୁ ଚୂଡ଼ାବସ୍ତାରେ ଢାଳି ତା ଉପରେ ଚିନି ଟିକେ ଟିକେ ଭୁରେଇ ଗୋଟେ ଗୋଟେ ଚଉକିନୀରେ ଜଣକୁ ଜଣ ଧରେଇ ଦେଲା ।" (ଦେଶାନ୍ତର, ସାମ୍ନା ପୂଜା ସଂଖ୍ୟା, ୨୦୧୬, ପୃ-୨୭୯) ଅନ୍ୟତ୍ର ଦେଖାଯାଏ ଶ୍ରମିକମାନେ ଇଟା କାରଖାନାକୁ ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ଶେଠ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କୁକୁଡ଼ା ଖାଇବା ଖୁଦ, ଆଳୁ ଚାରିଟି ଆଉ କାଠ ଦେଇଛି, ଗୋଟିଏ ସପ୍ତାହ ପାଇଁ ଯାହା ତାଙ୍କର ମହୌଷଧୀ । ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ହେୟ ମନୋଭାବର ପରିଚାୟକ । ଆଉ ଏଇ କନକୀ ଖୁଦରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇଁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥିଲା ଟୀର- "କୁକୁଡ଼ାଖିଆ କନକି ଖାଇଖାଇ ନିର୍ଜୀବ ପଣର ସବୁ ସୀମାରେଖା ଡେଇଁ ସାରିଥିଲେ ସଭିଏଁ ।"

(ଦାଦନ ସୁନ୍ଦରୀ, ପୃ-୧୩)

ପ୍ରଶାସନର ଛଳନା, ପ୍ରତାରଣା ଓ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଆୟତ୍ତ କରିବା ପାଇଁ କୁମ୍ଭୀର କାନ୍ଦଣା, ମିଛ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଅନେକ ଉପନ୍ୟାସରେ ଦେଖାଯାଏ । 'ଦେଶାନ୍ତର'ରେ ବାରଣର ମୃତ୍ୟୁ ଖବର ଗଣମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରସାରିତ ହେବାପରେ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଆସି କିଶରୀକୁ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସୁବିଧା ଦିଆଯିବ ବୋଲି ମିଛ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଛନ୍ତି । ଆବାସ ଗୃହ ଯୋଜନାରୁ ଦଶହଜାର, ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ଯୋଜନାରୁ ଦୁଇହଜାର ଟଙ୍କା ଦେଇ, ଶ୍ରମିକ ବିଭାଗରୁ ଆଉ ଏକଲକ୍ଷ ପରେ ଦିଆଯିବ କହି କିଶରୀ ଗଣମାଧ୍ୟମକୁ ଦେଇଥିବା ସବୁ ତଥ୍ୟ ମିଥ୍ୟା ବୋଲି କହିବା ପାଇଁ ପ୍ରଲୋଭନ ଦେଖାଇଛନ୍ତି । କିଶରୀ ନିଜ ଛୁଆମାନଙ୍କ ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ପ୍ରଶାସନର ପ୍ରରୋଚନାରେ ସବୁ ସତକୁ ମିଛ ବୋଲି ଗଣମାଧ୍ୟମକୁ ପୁନର୍ବାର ବୟାନ ଦେଇଛି । ଏହା ଭିତରେ ଅନେକ ଦିନ ବିତି ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ କିଶରୀକୁ ଟଙ୍କାଟିଏ ମିଳିନି । ସେ ପାଇଥିବା ସହାୟତା ମଧ୍ୟରୁ ଜାତିଭାଇଙ୍କ ଭାଗ ଓ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ବାକିଆ ଶୁଝି ସବୁ ଟଙ୍କା ଶେଷ ହୋଇ ଯାଇଛି । ସେ ପୁଣି ଥରେ ନିଜ ପୂର୍ବ ଅବସ୍ଥାକୁ ଫେରି ଆସିଛି । ପ୍ରତିଦିନ ଚାଷକାମ, ଦିନ ମଜୁରୀ କରି ପେଟ ପୋଷିଛି ।

ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଏକ ଉପନ୍ୟାସ 'ଜାଲ'ରେ ଏହି ପ୍ରତାରଣା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶିକ୍ଷିତ ଧୋବଧାଉଳିଆ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଠାରେ ଦେଖାଯାଏ । କଳାହାଣ୍ଡିର ଆଦିବାସୀମାନେ ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ପିତୃପୁରୁଷର ଭିଟାମାଟିରେ ରହି ଆସୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସରକାର ତାଙ୍କର ସଂସ୍କୃତି, ପରମ୍ପରା ଓ ମାଟି-ମମତା ସବୁ ଉଜାଡ଼ି ଦେଇ ଇନ୍ଦ୍ରାବତୀ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରତିବଦଳରେ ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି ସେଠି ବାସ କରୁଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଅସୁବିଧା ଦୂର କରାଯିବ । ଜମି ଓ ଟଙ୍କା ଦେଇ ଥଇଥାନ କରାଯିବ ଅଥଚ ସରକାରୀ ବାବୁମାନେ ସବୁ ଆତ୍ମସାତ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତାରିତ କରିଛନ୍ତି । ପୋଲିସ ଭୟରେ ନିରୀହ ଆଦିବାସୀମାନେ ଘରଦ୍ୱାର ଛାଡ଼ିବା ପରେ ପ୍ରଶାସନଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସଘାତକତାର ଶିକାର ହୋଇଛନ୍ତି । ଅମିନ କିମ୍ବା ସରକାରୀ ବାବୁମାନେ କେହି ତାଙ୍କର ଦୁଃଖ ଶୁଣି ନାହାଁନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଔପନ୍ୟାସିକାଙ୍କ ଭାଷାରେ ଯଥା – "ତେଲୁଣି ପୋକ ପରି ମଲାମଲା (ମାଲମାଲ) ଲୋକ ଅଫିସ୍ ବାରଣ୍ଡାଟାରେ । ସବୁରି ଗୋଟିଏ ରୂପ ସବୁରି ଗୋଟିଏ ଭେକ, ସବୁରି ସମାନ ଦୁଃଖ, ସମାନ ଜୀବନ । କାହାକୁ କାହାର ଦୁଃଖ କହିବା ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ, ଆପେ ବୁଝି ହେଇଯାଏ ସେସବୁ ଗାଡୁଆ ଆଖିରୁ, ଠାକରା ଗାଲରୁ, ହାଡୁଆ ଦିହ, ଖାକରା ପେଟରୁ ଫଟା ଗୋଇଠିରୁ, ଗୋଇଠି ଉପରୁ ଆଣ୍ଠୁ ଯାଏ ଉଠି ଆସିଥିବା ସଭ୍ୟତାର ଧୂଳିରୁ ।" (ଜାଲ, ପୃ-୩୩)

ସେମାନଙ୍କ ଗାଁ ଛାଡ଼ିବା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜୀବନ ଅତି ଦୟନୀୟ ହୋଇଯାଇଛି । ବିଦେଶରୁ ଟଙ୍କା ଆସି ବଡ଼ ବଡ଼ ଯୋଜନାର କାମ ହେଇଛି । ସେଥିରେ ରାଜ୍ୟ ବାହାରର ଠିକାଦାର ତାଙ୍କ ଲୋକ ଲଗାଇ କିମ୍ବା ମେସିନରେ କାମ କରିଛନ୍ତି, ଦିନ ମଜୁରୀ କାମ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଛି । ସରକାରଙ୍କ ଅସଂଖ୍ୟ ଯୋଜନା ମଧ୍ୟରୁ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଭତ୍ତା, ରାସନ୍ କାର୍ଡ କିମ୍ବା ଇନ୍ଦିରା ଆବାସ ଘରଖଣ୍ଡେ କେହି ପାଇ ନାହାନ୍ତି । କିଏ ସରକାରୀ ଚାକିରିଆଙ୍କ ଗୋଡି ଖଟିଛି ତ କିଏ ତାଙ୍କ ଘରକାମ, ବାସନ ମାଜିବା, ଛୁଆ ଖେଳେଇବା କାମକୁ ଆଦରି ନେଇଛି । ଅତଏବ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରୁ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକମାନେ ଆସି ସେଠାରେ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଛନ୍ତି ଓ ସେଥିରୁ ବିସ୍ଥାପିତ ପରିବାର ଏପରି ଅନେକ ଦୁଃଖ-ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଭୋଗିବା ପରେ ଦଲାଲ ଠାରୁ ବଇନା ଆଣିଛନ୍ତି । ସରଦାର ଗାଡ଼ି ପଠେଇବା ଦିନ ଶୋକର ଛାୟା ଖେଳି ଯାଇଛି ଉକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ସମସ୍ତେ ନିଜ କର୍ମ ଆଦରି ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଇଟାଭାଟିକୁ ।

ଦଲାଲମାନଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରତିଶୋଧକୁ ନେଇ ରଚିତ ହିମାଂଶୁ ଶେଖର ହୋତାଙ୍କ 'ଦାଦନ ରାଜ୍ୟ' ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ

ଧରଣର ଉପନ୍ୟାସ । ଯେଉଁଥିରେ ଦଲାଲ ଜୀବନର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ କାହାଣୀ ବର୍ଣ୍ଣିତ । ନାୟକ ମୁନା ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟକୁ ଶ୍ରମିକ ଚାଲାଣ କରେ । ସେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶ୍ରମିକ ପରିବାରକୁ ନିର୍ଦ୍ୱନ୍ଦରେ ନେଇ ସେଠ୍ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚେଇ ଦିଏ । ଏହି କାମ କରି କଣ୍ଟାବାଞ୍ଜି ଅଞ୍ଚଳର ଅନେକ ଶିକ୍ଷିତ ବେକାରୀ ଯୁବକ ଲକ୍ଷଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ରୋଜଗାର କରିଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ପଢ଼ି ସାରିବା ପରେ ମୁନା ମଧ୍ୟ ଏହି କର୍ମପନ୍ଥା ଆଦରି ନେଇଛି । କାଳକ୍ରମେ ଅତର୍କିତ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଜଣେ ତରୁଣୀକୁ ମୃତ୍ୟୁମୁଖରୁ ବଞ୍ଚେଇବା ପରେ ସେହି ଦିନରୁ ଦୁହେଁ ବିବାହ କରି 'ଜୀବନ୍ୟାସ' ନାମରେ ଗୋଟିଏ NGO ଖୋଲି ଦାଦନ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ରୋଜଗାର ଦେଇ ବିଦେଶ ଯିବାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ରୋକିବା ଆଦି ବିଭିନ୍ନ ଉନ୍ନୟନ ମୂଳକ କାମ କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଦାଦନ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଦୁଃଖ ସେମିତି ହିଁ ରହିଯାଇଛି କୌଣସି ସୁଫଳ ମିଳିନାହିଁ । ଦଲାଲରାଜ ଯୋଗୁଁ ସରକାରଙ୍କ ସବୁ ଯୋଜନା ଅକ୍ଷମ ହୋଇଛି । ଧୀରେ ଧୀରେ NGO ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବା ପରେ ମୁନା ପୁଣି ଥରେ ତାର ପୂର୍ବ ବୃତ୍ତିକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି । ଅନେକ ଦିନ ଧରି ଶ୍ରମିକ ପଠେଇ ନଥିବାରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ସୁଯୋଗ ଦେଖି ମାଲିକ ତାକୁ ହତ୍ୟା କରିଛି ।

ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଏହି କାଳଖଣ୍ଡରେ ରଚିତ ଅନେକ ଉପନ୍ୟାସରେ ଦାଦନ ଚିତ୍ର ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ ସାହିତ୍ୟକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିଛି । କାଳଖଣ୍ଡ, ପରିସର ଓ ପ୍ରମୁଖତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଏହି ଆଲୋଚନା ପର୍ଯ୍ୟବସିତ । ତେଣୁ ଅନେକ ଦାଦନ ସମସ୍ୟାକୈନ୍ଦ୍ରିକ ଉପନ୍ୟାସ ଏଥିରୁ ବାଦ୍ ପଡ଼ିଛି । ସାମଗ୍ରିକ ଭାବେ ଉପନ୍ୟାସ ସାହିତ୍ୟରେ ଦାଦନ ସମସ୍ୟାର ଅଧ୍ୟୟନ ଗବେଷଣା ସାପେକ୍ଷ ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ :

୧) ପଣ୍ଡା ଚିତ୍ତ ରଞ୍ଜନ : ଓଡିଆ ଉପନ୍ୟାସ ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କ କୃତି ଓ କୃତିତ୍ୱ - ଏ.କେ.ମିଶ୍ର ପବ୍ଲିଶର୍ସ, କଟକ, - ୨୦୨୦

୨) ପଟ୍ଟନାୟକ କଇଲାଶ : ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସର ସମାଜତତ୍ତ୍ୱ - ବିଦ୍ୟାପୁରୀ, କଟକ, ୨ୟ ସଂ-୨୦୧୯

୩) ମିଶ୍ର ସ୍ୱପ୍ନା : ଦାଗ - ପଶ୍ଚିମା ପବ୍ଲିକେଶନ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ୧ମ ସଂ -୨୦୧୩

୪) ମିଶ୍ର ସ୍ୱପ୍ନା : ଜାଲ- ଶ୍ରଦ୍ଧା ପବ୍ଲିକେଶନ, ବାଲେଶ୍ୱର, ୧ମ ସଂ -୨୦୧୪

୫) ମିଶ୍ର ଆଦିତେଶ୍ୱର : ଦେଶାନ୍ତର- ସାମ୍ନା ପୂଜା ସଂଖ୍ୟା- ୨୦୧୬

୬) ହୋତା ହିମାଂଶୁ କୁମାର : ଦାଦନ ରାଜ୍ୟ- ପଶ୍ଚିମା ପବ୍ଲିକେଶନ,ଭୁବନେଶ୍ୱର, ୧ମ ସଂ -୨୦୧୬

୭) ବେହେରା ରାସବିହାରୀ : ବସୁନ୍ଧରାର କୋହ – ଲେଖା ଲେଖି, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ୨୦୧୮

୮) ଦାନୀ ସାମୁଏଲ : ମରୁଡ଼ି-୧୯୬୫, କାବ୍ୟଲୋକ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ୨୦୨୧

୯) ମିଶ୍ର ସଞ୍ଜୟ କୁମାର : ଦାଦନ ସୁନ୍ଦରୀ – ଟାଇମ୍‌ପାସ

୧୦) ସାହୁ ସରୋଜିନୀ : ଦାଦନ ୨୦୧୬

୧୧) ମିଶ୍ର ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର – ପ୍ରବାସୀ

ଗବେଷକ

ବିଶ୍ୱଭାରତୀ, ଶାନ୍ତିନିକେତନ(ପ.ବ)

ମୋ- ୯୦୬୮୨୮୦୮୮୭